

20.19x23	1	עמוד 17	ידיעות אחרונות - 7 לילות	01/07/2022	82250846-5
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

סמל פלקטי

על אף הצבעוניות הרבה, הרצל של שי צ'רקה אכזרי ומשעמם למדי

ציפורים בראש של הרצל // שי צ'רקה
(מודן | 76 עמ')

באחרית דבר לספרו 'ציפורים בראש של הרצל' מספר הקומיקסאי והקריקטוריסט שי צ'רקה כי מה שהצית בו רצון לאייר את סיפור חייו של חוזה המדינה היו דברים שכתב ביומנו ב-1895: "ארץ הבחירה... שם יורשה לנו סופסוף להצמיח אפיים עקומים, זקנים שחורים ואדומים ור-גליים עקומות, מבלי שיבוזו לנו על כך". למרבה הצער, ולמרות שצ'רקה מצהיר כי "קווים רבים בדמותו של הרצל ובחוונו קושרים אותי אליו", הוא אינו מעמיק הרבה מעבר לאותו פן ויוזאלי שמשך אותו מלכתחילה, ועל אף הצבעוניות הרבה של הספר הסיפור אפור ומשעמם למדי.

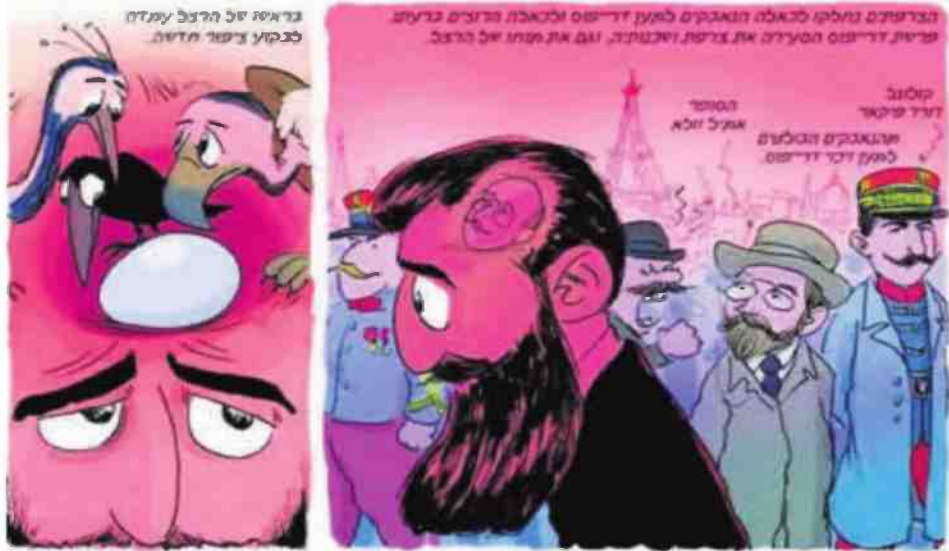
הרצל של צ'רקה מוצג כמושיע המקביל למשה רבנו: באיור לידתו הוריו משכיבים אותו בתיבה ישנה, שציור של משה בתיבה תלוי מעליה. בהמשך הרצל הילד חולם שהוא פוגש במשיח ובמשה ונב-חר להושיע את עם ישראל – נרטיב שהופיע כבר בשנות ה-50 במקראות לבתי הספר הממלכתיים, במטרה ליצור קשר ישיר בין ימי התנ"ך לתקומה הציונית. צ'רקה מותיר את הנרטיב הזה ללא פרי-שנות חרשה ומעניינת; ההקבלה למשה רבנו שבה וחזרת באיורים, אך לא יוצרת העמקה בדמותו של הרצל. הוא לא תוהה, למשל, על המחשבות ועל התחושות של ילד התופס עצמו כמושיע והשפעת המשיחה על עיצוב נפשו והדינמיקה עם סביבתו. ככלל, צ'רקה ממעט לגעת במתחולל בנפשו של הרצל. הוא מספר על מצבו הבריאותי ואולי אפשר היה לראות באחד שיקוף של האחר, אלמלא האופן הדיווחי והיבש שבו הדברים מנוסחים ומאוירים. פן אנושי-רגשי נוסף מוחמץ כיוון שצ'רקה

לא רק דמותו של הרצל נותרת פלקטית אלא גם רעיונותיו. משם הספר ניתן היה להסיק שצ'רקה יעסוק גם בהגותו של חוזה המדינה, מה שיכול היה לקחת את הספר לכיוונים מרתקים, שכן הרצל הציג ב'אלטנוילנד' וב'מדינת היהודים' רעיונות שמעסיקים גם היום את הציבוריות הישראלית שבתוכה גדלים קוראיו של צ'רקה: מציאת איוון

מור פוגלמן-דבורקין || ספרות ילדים ונוער

בין שוק חופשי למדינת רווחה, יחסי דת ומדי-נה, מאבקים בין לאומיות לרב-תרבותית ועוד. אולם לכל אלה אין זכר בספר, והקורא לא לומד כמעט דבר על אותן 'ציפורים' בראשו של הרצל

למצוא בספר לימוד ממוצע. האיור היחיד שמאזכר כמה נושאים מתוך כת-ביו של הרצל הוא צדרי וקטן יחסית, ומציג את החוזה כותב כשדפים עם נקודות מתוך משנתו, בכתב קטנטן וכמעט בלתי קריא, מתעופפים באוויר. צ'רקה נמנע מלפתח את הנקודות הללו או להביע עמדה לגביהן, ושאר העמוד מוקדש לפנטזיה מיומנו של הרצל ברבר הכתרת מנהיג היהודים. אפילו למשמעותו של דגל שבעת כוכבי הזהב שמופיע בפנטזיה הוא איננו מתייחס, רק מציין בהערות שוליים קטנטנה כי הרצל הציע אותו כדגל למדינת היהודים. בספרי הקומיקס הקודמים של צ'רקה, דמויות כמו בבא וזוטא סיפקו סיפורי מסגרת ואתנה-

איור מתוך הספר

תאות של הומור ואנושיות שעוררו בקורא רצון להעמיק בכתבים הנידונים בהם. בספר הנוכחי אין דמויות או סיפורים כאלה שיצילו את המצב – ככל שהספר מתקדם, צ'רקה מאבד אחיזה אפילו בנרטיב הבסיסי שהציג מלכתחילה וגולש לכרונולוגיה של חי הרצל ופועלו, כשהוא מציף את הקורא בכמויות הולכות וגדלות של תארי-כים, אישים ומקומות שמכבירים על הפורמט הקומיקסי וגורמים לספר להיראות יותר כספר לימוד מאויר, ופחות כסיפור ובו דמויות עגולות ועלילה שלמה, עניין והנאה.

למעט הכותרות המוכרות "אנטישמיות" ו"מדינה ליהודים". אפילו בקטעים שבהם הרצל חולק את הגיגיו עם אישים שונים, צ'רקה מביא בעיקר את תגובותיהם ולא את הדברים עצמם – הרב הראשי של וינה חושב אותו לליצן, חברו ר"ד שיף סבור שהשתגע ואחרים מגחכים, מתלהבים או נחרדים. מה הם הרעיונות שאליהם הם מגיבים כך? מה דעתו של צ'רקה עליהם? לכך אין כמעט התייחסות, והספר לא מספק נקודות למחשבה על משנתו של הרצל מעבר למה שאפשר

